

O nejlepším státě

I. Občané státu, jeho rozsah a rozdělení

In: Bernard Bolzano (author); Martin Jašek (other): O nejlepším státě. (Czech). Plzeň: M. Jašek, 1934. pp. 21–25.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/400028>

Terms of use:

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Kapitola I.

OBČANÉ STÁTU, JEHO ROZSAH A ROZDĚLENÍ.

A. ČLENOVÉ STÁTNIHO SVAZKU: a) OBČANÉ STÁTU; b) CIZINCI VE STÁTĚ TRPĚNÍ. (I CIZINEC VE STÁTĚ TRPĚNÝ MUSÍ POSLOUCHATI NĚKTERÝCH ZÁKONŮ JEHO I JEST ROVNĚŽ NA JISTOU DOBU JAKÝMSI ČLEMEM TOHOTO SVAZKU.) — PŘIJÍMÁNÍ DO STÁTU A VÝSTUP Z NĚHO. — B. ROZSAH STÁTU: CÍLEM BUDIŽ JEDNOTA VŠECH LIDÍ, BYTÍ I JEN TAKOVÁ, JAKOU BY BYLA UNIE ČI FEDERACE VŠECH STÁTŮ. V KAŽDÉM Z NICH BUĎTEŽ UŽŠÍ KRUHY SAMOSPRAVNÉ, OBDOBNĚ V CELEK SPOJENÉ.

První, nač by se mne tu čtenář asi tázal, by bylo: *koho* — myslím — *třeba pokládati za člena státu?* 1. Členové stát. svazku:

Odpovídám nejprve *obecně*, že ve státě účelně zřízeném *třeba pokládati každého za člena toho svazku*, když z toho, že za člena jest pokládán a že se mu tudíž *jednak přiznávají práva občana*, ale *ukládají také povinnosti*, k jichž plnění *třeba i násilím se přidruže*¹⁾, *úhrnem vzejde více užitku než škody*²⁾.

Z této zásady plyne, že pokládám

1. za *vlastní občany* státu:

a) všechny, kdož *sami si žádají*, aby byli pokládáni za občany, a *poslušnost k zákonům státu nejenom slibují*, ale opravňují i k naději, že v slibu tom *do stojí*; B. Důsledky z ní:
a) Občané vlastní.

b) také *děti jejich* do věku, kdy dospějí a kdy — podobně asi, jako jest to předepsáno v některých společnostech náboženských — veřejně prohlásí, chtě-

1) Dodatečné poznámky!

2) Tamtéž!

jí-li setrvati v tom svazku; v tom případě činí *slib poslušnosti k zákonům*³⁾).

Vedle těchto *občanů vlastních* mohou být i ve státě účelně zřízeném

b) Cizinci ve státě trpění.

2. *trpění* jako *cizinci* ještě také jiní, pokud:

a) mohou uvéstí platný důvod, proč formálního přístupu do státu neohlašují, na př., že neznají s dostatek jeho zákonů, že v území jeho jen na čas prodlévají, a pod.; pokud

b) nejeví se státu škodlivými — na př. tím, že způsobem života jsou k pohoršení jiným, že je odvracejí od plnění povinností zákonných a pod. V takovém případě stát *trestá* takového cizince a ze svého území je *vypovídá*.

I cizinec tedy ve státě trpěný musí poslouchati jeho zákonů, aspoň těch, jichž musí poslouchati každý, aby nebyl na škodu státu. K plnění ostatních nebude přidržován, ale nepožívá také ani výhod z toho plynoucích, které jsou právě jen odměnou za to.

2. Přijímání do státu a výstup z něho.

Kdo se však přihlásil za člena státu a po této přihlášce za člena byl přijat, *nemůže kdykoli*, na př., aby vyhnul se trestu, jaký si přivodil proviněním nějakým, ze svazku toho vystoupiti. Může však, když si trest odpyká a *nevzniká* z toho *nebezpečí* státu, občan i cizinec, území státu opustiti, t. j. — *vystěhovati se*.

3. Rozsah státu:

Toto [poslední] bylo řečeno ovšem za předpokladu, že jsou místa a lidé, a snad i celé národy *mimo území státu*.

³⁾ Děti — (vlastní) *občané státu*?! — Dodatečné poznámky!

Doufám však, že přijde čas, kdy se celé lidstvo bude pokládati za jednotu, za celek, v němž bude vázán každý jednotlivec, aby se řídil aspoň v některých věcech tím, co mu bude známo jako vůle celku, a že i bude možnost přidržeti jej — byť třeba konečně i násilím — k plnění těch povinností.

Cílem buď
sjednocení
lidstva

O tom čase bych řekl, že celé lidstvo jest — jediný stát.

Myslil-li by však někdo, že spojení jednotlivých částí tohoto velkého celku nemůže už proto, aby bylo účelné, býti nikdy tak těsným, aby se mohlo mluvit o jediném »státě«, nechci se přiti; jdeť tu o slovo — o název. Mně dostačí, připustí-li se, že spojení všech lidí na světě v jediný svazek, byť svazek jen takový, jako jest spolek, unie či federace všech států, jest cíl, k němuž směřovati má lidstvo⁴).

ve formě
unie
či
federace
všech států.

Než buď tomu jakkoliv, jisto jest, že stát účelně zřízený, ať jest již toho či onoho rozsahu, i sebe menšího, nejen připustí, ale i podněty dá k tomu, aby v něm vznikaly užší okruhy a sdružení, o jejichžto zájmy pečuje i celek.

4. Rozdělení:

Tak bude především zajisté v každém státě jistý počet rodin, t. j. útvarů, jež tvoří muž a žena, rodiče a děti, pokrevní příbuzenstvo, pokud žije pospolu.

Rodina.

Tak budou i společnosti, jež vzniknou, aby se snáze zdolala nějaká práce, na př. zemědělská⁵), podnikla nějaká výprava, vědecké badání a pod.⁶).

Tak budou trpěny i společnosti náboženské, t. j.

⁴) »Poznámky k překladu« [v II. č. knihy]!

⁵) Kap. XIII. [Reforma pozemková a zemědělská vůbec.]

⁶) Kap. XV. [»Pěstování věd ve státě«] i jinde.

takové, k nimž přistoupiti kladou si lidé za povinnost, uznávají-li pravdu toho kterého učení náboženského⁷⁾.

Obec.

Zejména však bude tomu i v nejlepším státě *téměř* tak, jako jest tomu již i ve státech našich nynějších⁸⁾, že se totiž takové *rodiny*, jež žijí v *nahodilém* anebo i *chtěném* bližším *sousedství*, sdruží už proto v jakási užší spojení, že vytvoří — *obce*⁹⁾.

Nebudou-li *příliš malé* takovéto obce, budou-li na př. *asi* po stu rodinách, objeví se v nich jakási *zákonitost některých úkazů*, které se jeví, pokud jde o rodiny, jen rozmanitě, bez jednotného zákona.

Tak na př. bude v každém stu rodin, pokud nerovnost ostatních poměrů nevytvoří tu zvláštních rozdílů, *asi* stejný počet dětí a pod.

Nebudou-li potom ani naopak *příliš rozsáhlé* takovéto obce, nebude nesnadný přehled každé z nich, a každý z jejich příslušníků bude moci poznati snadno vlastnosti, poměry a potřeby všech ostatních členů jejich, i budou si moci druh druhu v nejedné věci vyjítí vstříc, a vyplyne vůbec nejedna výhoda z toho, spojí-li se určitý počet takovýchto rodin, v blízkosti navzájem žijících, v zmíněnou jednotu.

Okres (kraj.
župa).

Neméně zřejmo, že sdružení určitého počtu takovýchto obcí ve spojení, ačť *již volnější*, bude k užitku, ježto jest mnoho potřeb, v nichž mohou si obce — *ne samy, ale ve spolku s jinými* — navzájem pomoci. V sdružení takovém, bude-li čítati *asi* sto obcí,

⁷⁾ Kap. VII. [O svobodě svědomí].

⁸⁾ Přece však s podstatným rozdílem! Srv. pozn. 10.

⁹⁾ Poznámka k překladu! [O terminologii Bolzanově.]

nastane zase jakási *zákonitost úkazů*, jež se ještě v obcích nevyskytovaly pravidelně; na př. počet dětí, hodicích se nadáním ke studiu a podobně.

Ještě však jiné úkazy, které ani v tomto útvaru nemají pravidla, nabývají zákonitosti, když se spoji *asi sto* takovýchto útvarů. Mním tu na př. případy požárů, škod způsobených povodněmi a pod.

Bude tedy účelné tvořiti taková sdružení, z nichž se každé skládá asi ze sta obcí sobě nejbližších. Nazýváme je *okresy, kraji, župami*.

Bude účelné konečně tvořiti i sdružení taková, ^{Země.} z nichž každé spojuje v sobě *asi sto okresů* (krajů, žup či pod.); nazývám je *zeměmi*.

A t. d.¹⁰⁾.

¹⁰⁾ Sic! (»U. s. w.« v rukopise, z něhož překládáme.) — *O obcích* Bolzanových, o jeho »*hundredech*« — »*hundred*« (slovo angl., ve vlast. významu *sto*) znamenalo ve staré anglosaské ústavě nejnižší jednotku *samosprávnou* [subdivisi hrabství — »subdivision of county or shire having its own court«] — *o obcích* tedy bolzanovských, o jejich významu ve státě Bolzanově atd. viz *dodatečné* poznámky! V nich se snaží překladatel shrnouti, co o té věci obsahují další kapitoly a co si čtenář může ujasniti teprve, když přečte *několikrát* dílo a uváží o podrobnostech. Jest to důležitá základna, na níž pak jest téměř vše ostatní v díle zbudováno.